

Szirmai Anna

„Felhőkarcoló” buborékváros

Tomás Saraceno on the Roof: Cloud City

→ Metropolitan Museum of Art (Tetőterasz), New York

→ 2012. május 15 – november 4.

Szappanbuborék, méhkaptár, kristályszerkezet, molekuláris kötés, csillagvizsgáló. Efféle asszociációkat kelt a New York-i Metropolitan Museumban (jobban mondva, annak is a tetőteraszán) lát(ogat)ható monumentális installáció. Az argentin származású TOMÁS SARACENO *Cloud City* című munkája a művész korábbi, nagyszabású projektjeihez hasonlóan építészet, képzőművészet és természettudomány határterületein „billeg” – ez esetben szó szerint.



TOMÁS SARACENO
Cloud City, 2012,
Metropolitan
Museum of Art
(Tetőterasz)

Speciális szabályzat szerint (kizárólag lapos cipőben, napszemüveg ajánlott), időpontra szóló belépőjeggyel tekinthető meg a New York felett „lebegő” szoborinstalláció. A szögletes, egymásra épülő buborék-sejtek bejárhatók és átláthatók, tükröződik bennük a látogató, a város, a múzeum és maga a mű is. Saraceno munkáira jellemző ez a sajátos interaktivitás, a közönség gyakran játékos formában történő aktivizálásával szinte bekapcsolja őket az alkotásba. Érdeklí a tér és a közösség kapcsolata, az építészet új dimenzióinak társadalomformáló ereje, mindez installációban emberi léptékű modellként jelenik meg.

Tomás Saraceno 1973-ban született Argentínában, ahol építészként végzett, majd Frankfurtban és Velencében posztgraduális tanulmányai során közelítette az építőművészetet a képzőművészethez. 2009-ben lehetősége nyílt három hónapot tölteni a NASA kötelékében működő International Space Studies Program keretében a kaliforniai űrkutató központban, ahol a gravitáció nélküli állapotokat vizsgáló kutatásban is részt vett.

Mielőtt a csillagközi ködök és a tejútrendszer inspirációs lehetőségeiben elmerült volna, a természet mikro-valóságának aprólékos pontossággal kialakított és ördögi tökéletességgel működő struktúráit tanulmányozta.

A természetben fellelhető egyik legösszetettebb statikai rendszer a pókháló. Ez a bonyolult térbeli szerkezet, összefonódások számunkra kibogozhatatlannak tűnő hálózata ihlette a 2009-es, az 53. Velencei Biennálén bemutatott munkáját is. A hosszú című (*Galaxies Forming along Filaments, like Droplets along the Strands of a Spider's Web*) installáció a Biennálé központi kiállítóterében (Palazzo delle Esposizioni) szó szerint (be)fogadta a látogatókat.¹ A hatalmas termet keresztül-kasul átszövő fonalak egy-egy buborékszerű csomópontban futottak össze, hogy aztán újra minden irányban behálózzák a teret. Galaxist formáltak, átfogó hálózatot, amely biztosította a csomópontok közötti kapcsolatot. Ha óvatosan megérintettük, netán kissé megpöcköltük (szigorúan tilos művelni!) a rugalmas vezetékeket, finom rezgést észlelhattunk. Ez a vibrálás a pókháló-hatást erősíti, ugyanis a pók a háló rezgéséből következtet a csapdájába esett zsákmányra. Tágabb kontextusban vizsgálva, a hálózatok általános tulajdonságára tett utalásként, vagy közelebről szociometriai modellként is értelmezhető. A tökéletes mérnöki munka eredményeként létrejövő pókháló-szerkezet komplexitása a közösségi hálózatok térhódítására hivatkozik: minden és mindenki kapcsolatban áll egymással a globalizáció által szélesre tárgult virtuális közegben. Saraceno munkájának lényegi eleme

¹ http://www.youtube.com/watch?v=io_b16Fx1EY

a multi-dimenzionalitás mellett az interakció. Statikus látvány helyett egy dinamikus, állandóan változó jelenség részese a látogató, ahogyan a hálón próbál áteickélni. Egyértelműen reflektál a globalizált kommunikációs társadalom szövevényes, szinte átláthatatlan hálózata, amelynek minden felhasználója egyben, annak alkotó résztvevője is.

Hasonlóan nagyszabású elképzelésekről és ugyancsak természettudományos ihletettségről tanúskodott a 2011-ben Berlinben, a Hamburger Bahnhof-on rendezett Saraceno kiállítás.² Víziószerű látvány fogadta a belépőket, hatalmas úszó buborékok hálózata lebegett felettük, néhányba be is bújhattak, míg másokba növények költöztek. A *Cloud Cities* című installáció a New York-i alkotás előképének is tekinthető, de más eszközökkel operál. Ezúttal a szappanbuborék szolgált a formai kísérletezés alapjául, amelyet a művész *bioszférának* nevezett és élő növényekkel népesített be, erősítve azt az illúziót, hogy egy jövőbeli várostervező-laboratóriumba tévedtünk, ahol az élő környezethez igazodva adaptálják a terveket.

Valóban, Saraceno munkái kivitelezhető utópiák. A sejtyszerű kapszulákból felépülő, lebegő város terve a jelenkori építészet, az űrtechnológia és a még előttünk álló fejlesztések tükrében korántsem olyan lehetetlen, mint gondolnánk. Legalábbis Tomás Saraceno és a kiállítás látogatói számára.

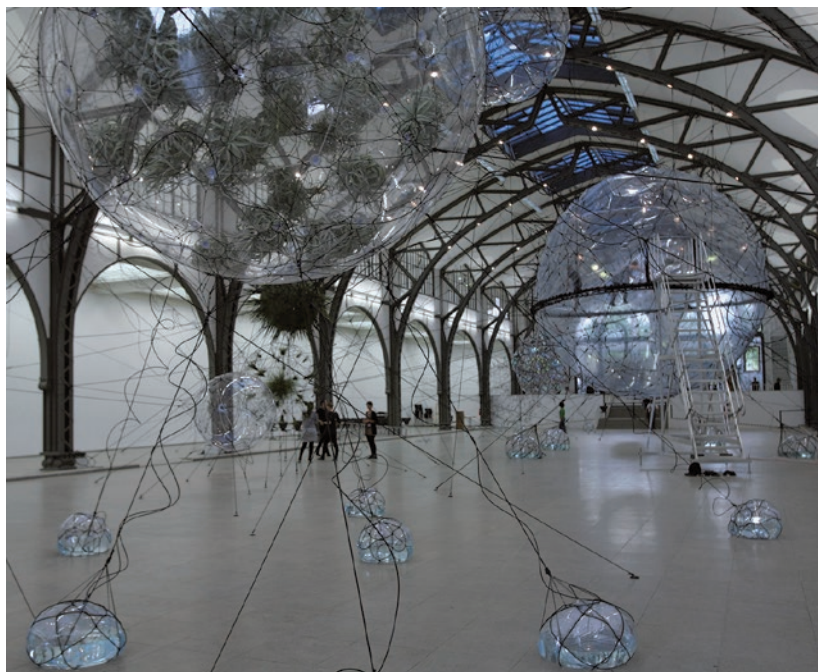
Több munkájában fellelhető a felhő, mint szubtilis matéria, ez a szimbólum az alkotói invenció metaforája, és a földrajzi területek, műfajok és tudományágak közötti határok elmosódására utal. Átjárható, könnyen összekapcsolódó és újratermelő anyag, amely itt az utópisztikus várostervezés – nem véletlen az ellentmondás – illékony alapjaként jelenik meg.

Ez a felhő-koncepció tér vissza a Metropolitan Múzeum kiállításán, immár átlátszó poligonokká alakulva, amelyek sejteket formálva, újszerű, légies térélményt hoznak létre.

Tomás Saraceno építészként gondolkodik, de művészként lát. Felhőkből épített városa egy valaha talán megvalósuló, de legalábbis elképzelhető világkép előfutára. Érdekes elmerengeni azon, hogy a túlnépesedés égető problémája, és az értékes földterületek megővése egyaránt megoldható lenne a „felhő-építkezés” módszerével. Kombinálható, mobil városok jöhetnének létre sokszögű buborék-sejtekből? Izgalmas, de ha a tényleges megvalósítás még várat is magára, a Metropolitanban kipróbálhatjuk a „prototípust”. A város felett, a felhők alatt.

² Tomás Saraceno: *Cloud Cities*. Hamburger Bahnhof, Berlin, 2011. szeptember 15 – 2012. február 19.

TOMÁS SARACENO
Galaxies Forming
along Filaments,
like Droplets along
the Strands of
a Spider's Web,
installációrészlet,
2009, 53. Velencei
Biennálén (Palazzo
delle Esposizioni)



TOMÁS SARACENO
Cloud Cities, 2011,
installációrészlet,
Hamburger Bahnhof,
© Fotó: Tomás
Saraceno